

21. szám. 1869. Május 27.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ-TULAJDONOS:
 az „**ATHENAEUM**“
 IRD. ÉS NYOMDAI R. TÁRSULAT.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési feltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasabos petítsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
 a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
 levelekbeⁿ intézendők.

PEST, 1869.

NYOMATOTT „AZ ATHENAEUM“
 (EZELŐTT EMICH GUSZTÁV-FÉLRE)
 NYOMDÁBAN.

TARTALOM.

Cikkek: „B. Forgách Zsigmond.“ (Történeti rajz.) *Timkó János-tól.* — „Ágnes.“ (Krajnai népballada.) *Prém József-től.* — „Máramarosi életképek.“ (A savanyú vízholdó és a tejárus zsidó.) *H. B. -tól.* — „A boszu.“ (Elbeszélés.) *Paszlavszky Józseftől.* — „Erdélyi képek. XIX. A torockói várom.“ Közül: *St. Ö.* — „Doré illusztrált bibliájából.“ (Krisztus kiízi az ördögöt.) — „A tenger alati.“ *P. J. -tól.* (Vé-

ge.) — „Egy hét története.“ *Vadnai Károlytól.* — „Vegyes közlemények.“ — „Szerkesztői üzenetek.“ — „Ujdonságok.“

Képek: B. Forgách Zsigmond. — Máramarosi életképek Tejárus zsidó és savanyúvíz-hordó. (Griesmüller rajza.) — Doré Bibliájából: „Krisztus kiízi az ördögöt.“ — Torockói váromjai Erdélyben. (Staubert Ö. rajza.)

Szerkesztői üzenetek.

— *Gyulafehérvárt:* St. Ö-nek. Az érdekes régészeti cikket kísérő szép rajzaival együtt a „mielőbb közlendők“ közé soroztuk. A feliratokat is szívesen fogadjuk, csak hogy a szerkesztőség munkája kimélete tekintetéből kérjük azokhoz mindjárt a fordításokat is mellélni.

— *Kasadra:* G. K-nak. Most oly tárgyú időszakunk van, hogy az ilyen szaklapba inkább való levél, számára a „H. P.“-ban nem nyílik tér. A történeti képek folytatása a rövidvidebik elbeszélés meg fog jelenni; a hosszabbikat kívánása szerint a „F. L.“-hoz juttatunk.

— *Kolozsvárt:* P. D-nak. A jövő évnegyed elején jelenik meg s akkortól kezdve óhajtatás is teljesíthetjük.

— *Pesten:* St. M-nak. A sakk-játékról s történetéről már közlünk cikket; a „folytatást“ hozzácsatoltuk a régebbi közleményhez.

— *N.-Enyed:* L. R-nek. Udvarias bókok, rímbe szedve

— *Bécsbe:* K. L-nak. Adni fogjuk. Eddigi évfolyamaink mutatják, hogy az ilyesek számára szívesen nyitunk tért, ha népszerűen írvák.

— *P.-Tercsre:* R. K-nak. Nem közölhetjük.

— *Székudvarra:* K. F-nek. Mi is öszintén sajnáljuk, hogy vége szakadt, s há nem lenne több rendbeli nehézséggel összekötve, szívesen juttatnánk ön kezéhez forrásokat a továbbdolgozhatásra.

Ujdonságok.

* (Az országgyűlés) a képviselők igazolásával és a válasz-feliratok megvitatásával foglalkozik. Eddig csupán Pestmegye sz.-endrei kerülete képviselőjének, gr. Ráday Lászlónak, választását semmisíté meg az igazoló bíróság. Miletics Szevezár Basahid képviselője választása ügyének megvizsgálására pedig Filippovits Samut küldte ki. Klapka György temesvári, és Rimánóczy kassai, valamint Török Sándor kis-martoni képviselők igazoltattak. A válaszfelirati viták még mindig folynak s e hét vége előtt nehezen fejezük be. — A f. hó 24-dikén tartott ülésben Dapsy Vilmos, miután a semmitő-törvénysekhez van kinevezve, lemondott a képviselőségről. Rákóczy János duna-pataji választása ellen vizsgálat van elrendelve. A ház elnökének évi fizetése 12,000 frtra s 2000 frtnyi lakpénzre határoztatott, a háznagyé pedig évenként 3600 frtra.

* (A királyné) vasárnap este távozott el Gődöllőről Bécsbe. A királyi gyermekek és az udvari személyzet már előbb elmentek.

* (Az utazó közönség kényelmére) a közlekedési miniszterium több helyes intézkedést tett. Nevezetesen utasította a cs. k. dunagőzhajózási társulatot, hogy eddig csak Pest és Esztergom közt járó hajói Új-Szönyig járjanak, honnan két órai időzés után vasuton lehet tovább utazni. Egyszermind elrendelte, hogy a podgyász átszállítása a gőzhajóról a vasutra és viszont, az illető társulatot terheli, ha hogy az utazó egyszerre váltá jegyét a gőzhajóra és vasutra. Az is helyes intézkedés, kivált a beteg utazók érdekében, hogy a Fűredre menőknek nem kell reggeli 6 óraker már a budai indóházban lenni, mert a d. e. 10 óraker induló tehervonat is vesz föl utazókat Sió-Fokig, hol az ekkor utazókra szintén gőzhajó vár. Harmadik intézkedése pedig a mohács-pécsi vasutra vonat-

kozik. A gőzhajón Mohácsra érkező közönség eddig ugyan rögtön átszállhatott a vasutra, de csak Pécsig mehetett, hol az éjt kellett töltenie, és csak másnap folytathatta utját Bacsig, Triesztig. Most e két vasút menetrendje kapcsolatba hozott egymással úgy, hogy az utazó főnkadás nélkül és tetemes időnyeréssel robothat kitzított utazási célja felé.

* (Budavár bevételének 20-ik évforduló napja) e hó 21-ikén volt. Az események emlékére reggel 8 óraker gyászisteni tiszteletet tartottak a budavári plebánia templomban, délután pedig számosan zarándokoltak ki a krisztinavárosi sirkerembe, hogy ott a Budavár bevétele alkalmával elesett honfiainknak a kegyeletes emlékezet adóját lerójják. A nyugvó bajnokok hamvai fölött Irányi Dániel rögtönzött szívhez szóló rövid, alkalmi beszédet, mely után a tömeg ajkairól a „Hazádnak rendlőtlenül“ zengett föl. A honvédtársakon kívül nők is számosan vettek részt ez ünnepélyen, sokan gyászöltözetben, kik az elhunytaknak nejei, testvérei vagy gyermekei voltak. Az elesetek sirjai lobogókkal, s virágokkal voltak földiszítve. A lobogót oda és vissza Martenitz Antal lengyel főhadnagy vitte, ki egykor Bem alatt küzdött a szabadságért s később 13 évig Sziberiában élt száműzetésben.

* (Bács-s történelmi gyűjtemény) került napfényre, mely Németh Antal pesti ügyvéd birtokában van. Legbecsűb részét két napló képezi a 17-dik századból. Ezek Dobay András sárosmegyei jegyző és Kaboty István gondosan vezetett naplói, a 13 felső vármegyének eperjesi és besztercebányai gyűléseiről. Igen sok nevezetes adat van e naplókban. A gyűjteményben továbbá érdekes okiratokat is kapunk és négy politikai költeményt, melyek közül a „Magyarország utósó romlášhoz



- Ötödik évi folyam.

21. szám.

Pest, 1869. Május 27-én.

Forgách Zsigmond.

(Történeti rajz.)

Ha visszapillantunk a gyászban és dicsőségben oly gazdag multba, s olvassuk a 16. és 17-ik század szomorú történeteit, sokszor könybe borulnak szemünk; a figyelmes észlelő gyakran eltakarja a lapot, hogy ne olvassa, mint tördelték az alkotmányos szabadság életfáját; hogy ne olvasson jog helyett annyi ármányt és cselszövényt, igazságszolgáltatás helyett durva erőszakot. Mert — fájdalom — akkor nem a fölött gondolkoztak a kormány vezetői, hogy a hongyüések által alkotott és az uralkodótól szentesített törvényeket hogyan léptessék életbe, hanem arról, mikép játszassák ki; nem gondolkoztak a fölött, hogy mikép gyógyítsák az ország sebeit; de igen is arról, mily mesterkélt fogyorral irányozzák szívünek a halálos döféseket.

De, mint borús felhők mögött az áldásthozó napnak sugarai, úgy tüntek föl e sötét korszakban is a hon javán munkálni óhajtó honfiak, kik nem

riadtak vissza a küzdelmekről, hanem munkáltak, hogy kiragadják a fegyvert, a haza szívébe döfendőt, s új lelket adván a honnak, zivatartói hányattott hajóját nemes szívvel segítsék a béke és nyugalom révébe. — Ily nemes lélek éleszté Forgách Zsigmond nádort is.

Forgách a hazának annyi dicső bajnokot adott, régi grófi vérből vette eredetét 1565-ben. Hasonnevű hős atyja által első ifjuságától kezdve a harcok te-



B. Forgách Zsigmond.

rén neveltetett — 1592-ben már a Hasszán által megtámadott Horvátországban találjuk vitézkedni. Feladatát teljesítette volna is, ha a vizáradások nem gátolják, s téli szállásra nem kény-

szertik. A következő tavasszal Magyarországra tért vissza s harcias tettvégyának kielégítést talált Pákozdnál. Ezt a magyar vezérek Pálffy, Nádasdy, Forgách Zsigmond stb. bevenni szándékozván, vívni kezdék, midőn hírül veszik, hogy Hasszán 20,000 emberrel közeledik. Erre, a külváros fölégetése után, csatarendbe állottak, s egy rendkívüli heves ütközet után, a jancsárság lemeszárásával kivívták a fényes győzelmet.

Forgách Zsigmond a jelen diadal disztétől, a jövő reményektől ösztönözötve, vitézségét kitarító erélyvel hasznosította a haza javára, Pálffy- és Nádasdyval igyekezett megtörni a félhold hatalmát. Tata es Pápa alatt sok veszély közt forgott. 1595-ben jelen volt Esztergom vivásánál; hosszú **ostrom után** a basa a vár feladására kényszerítettetett.

1596-diki okt. 22-dikén részt vett a m.-keresztési ütközetben. Az előbb győztes, később diadalmamórától eszt és csatát vesztett császári seregben számos magyar főúr, nevezetesen Pálfi Péter, Telekdy János, Forgách Sebestyén, Eszterházy István, **vesztette életét.** Zsigmondot megtarták az egek

1599-ben az országgyűléstől Rákóczy Zsigmonddal Felső-Magyarországba rendeltetett katonáldulás végett.

1600-ban annyai csata után, a pohárnoki méltóságot nyerte jutalmul. Nemsokára a felebbviteli ügyek megvizsgálására kiküldött bizottság tagjává nevezetett.

1601-ben jelen volt Fehérvár vivásánál. Roszwurm tábornokkal sikerült a romladozott bástyákon a várba hatolva, azt a töröknek 58 évi bírása után, makacs viadal által be is venni. Ekkor röpítettett légbé a török fortélytól készített tűzakna fellobbanása által a székesfehérvári bazilika, királyaink egykori temetkezési helye. De alig hogy mieink a várba behelyezkedtek, Hasszán nagyvezér, 80 ezernyi seregével a várat vívni kezdé. Mercur Fülöp, lothringeni herceg, csatarendbe állítja népét, Mátyás főherceget is a serkentvén a csatára. A budai basa először is Forgách Zsigmond, Nádasdy, Thurzó által vezetett magyar dandárokkra ront; ezek sokáig vitéziül visszatartják az ellenséget, de a túlnyomó árnak máris engedni kénytelenek, ha Mátyás udvari zászlóaljával segedelműkre nem siet vala. Most a magyarok, németek vetélkedve rohannak vezéreikkel az ellenségre, s azt a budai és egy más basa, nyolc szandsár elestével, minden oldalon legyőzték. E csata egyike volt a leghevesebbeknek, melyekben Forgách vitézkedett.

Ezek után egy ideig nyugalomban élt Forgách, akkor is szolgálva a honnak. 1604-ben egyik tagja volt azon bizottságnak, mely a magyar határnak Szézia és Lengyelország felőli kiigazítására volt kiküldve.

Ugyanezen évben nyugat felől a haza egén vészfelhők keletkezének: a kényuralom hatalmas működésbe vette nemzet-ölő eszközeit. A magyar Bocskay zászlói alatt fegyvert ragadott alkotmánya megoltalmazására. Forgách e szabadságharcban, mint békebíró tűnik föl. 1605-ben a Mátyás főherceggel Bécsben tanácskozó urak Forgáchot küldék Náprágyi Döme püspökkel Bocskayhoz alkudozni. E követségnek azonban semmi eredménye sem volt; mert Bocskay kijelenté, hogy ő csakis a királylyal, nem az urakkal bocsátkozhatik alkudozásba, mert csak ő képes orvosolni a bajokat, melyekbe a kormány önkényes rendeletei ejték az országot. — Később a Korponán összegyűlt rendekhez Zsigmond vitte a királyi választ Pogrányi Benedekkel. De mivel a király válaszában sem a vallási sérelmeket orvosolni, a koronát az országban őriztetni, a kir. kincstárakat, mint legtöbb baj forrását, eltörölni, az idegen katonákat az országból kivezetettni nem akarta; sem az általános amnestiába beleegyezni, Bocskay adományait megerősíteni hajlandó nem volt: azért a Forgách által Korponára hozott kir. válasz nagy elégtelenséget és bosszuságot idézett elő. Így az ő iparkodása ismét sikertelen volt. 1606-ban végre Illésháznak sikerült a rendeket mérsékletre birni. Így történt azután, hogy az országgyűlés egy indokolt béke föltételekkel Illésházyt Bécsbe küldi, ki Forgách Zsigmonddal, Thurzó Györggyel, Révay Péterrel és Erdődy Tamással, továbbá Preiner, Kremperg, Lichtenstein és Trautson német biztosokkal megkötötte az óhajtott békét. E békekötés, melyben Forgách oly jelentékeny részt vón, sok időre nyugalmat szerzendett volna a honnak, és fejlődhetett volna az európai államok civilizációjával; de, fiádalom, a kormányban nem volt őszinteség; e békeszerződéssel is, mint sok mással, csak kacérvkodást üzött.

Bocskaynak 1606-ban történt elhunytá után, ennek magyarországi hívei Homonnay Bálintot ohajták vala látni Erdély fejedelmi székeében. Így akarta ezt Bocskay is. De az erdélyi rendek, — kik szabad fejedelmi választási joguk sérelmét látták abban, hogy Homonnay Bocskay végrendelete következtében tüzetett ki fejedelmüknek — őt, midőn az elhunyt fejedelem eltakarítására Kassáról Erdélybe indul vala, még az ország határaitól

is eltöltötték. Helyette ipját, Rákóczy Zsigmondot választák fejedelmüknek. Már akkor országbírói hivatalt viselt Forgách, mint a bécsi béke végrehajtása végett Kassára küldött biztos, s inté Rákóczyt, hogy miután a török nagyvezér is Homonnayt pártolja, neki a botot és zászlót már meg is küldötte, ne erőlködjék oly dologban, mely jó véget nem ér. De Rákóczy nem engedett; így történt, hogy azután Homonnay a közbéke fentartása végett és ipja iránti tekintetből a zászlót el nem fogadta.

A komor, gyanakodó és fejedelmi gondoktól irtózó Rudolf a zsitvatoroki békeszerződést hosszú ideig nem akarta megerősíteni, miért is a töröktől felizgott hajduk ismét nyugtalanodni kezdének; Szikszónál már táborba is szállnak vala, oly szándékkal, hogy Homonnayt királylyá választják. A veszélyben forgó kormány Forgáchot kérte föl a hajduk lecsilapítására. Ennek tudósításai folytán történt, hogy Mátyás — megmenetendő az uralkodó háznak igényeit Magyarországra — Rudolf ellen a pozsonyi szövetségi rendek által hadat gyűjtetett, őt a koronáról lemondani kényszerítette.

Megnyitván az 1608-iki nevezetes országgyűlés, Illésházy, Thurzó György, Erdődy Tamás mellett Forgách Zsigmond is a nádori méltóságra ajánlatott. De a választás Illésházyt érte. Forgách tárnokká és a felvidéken országhajdányi nevezetett. Ugyanazon évben a leleszi hiteles levéltár megvizsgálására kiküldött országos bizottságnak tagjai közé tartozott.

1609-ben Illésházynak történt kimulása után, a nádorválasztó országgyűlésen Mátyás azt kívánta, hogy — ellenére az előbbi országgyűlésnek — a rendek jelöljenek ki két katolikust és két protestánt a nádorságra, és ezekből válasszon a király. De a rendek, minthogy előre tudták, hogy a király katolikust választana, ezt hevesen elleneztek. Ezért történt, miszerint a négy jelölt — Erdődy, Forgách katolikusok és Thurzó, Széchy protestánsok — között a nádorságra legérdemesebb Forgách, Thurzó megválasztásával, elesett. Ugyanezen évben, a háborúk megszünte miatt visszaállított octavalis törvényezékek felelőviteli székéhez, országos ítélő bírónak nevezetett.

(Vége következik.)

Timkó János.

Á g n e s.

— Krajnai népballada. —

Egy szürke vár áll magasan, —
Szép Ágnes az ablakban áll,
És aranyos fénylő haját
Arany fésűvel fésüli.

Egy vad török hét éven át
Negyvenkilencszer kérte meg,
De nem adák a lányt neki. —
„Anyám, anyám, én jó anyám,
Anyám, anyám, hallgass reám, —
Hadd menjek a határba el,
Kicsinyke szép virágokért!”
„Te jó leány — hallgass reám,
Török határba el ne menj
Kicsinyke szép virágokért,
Meglásd, a török elragad!
Hét éven át a kezedet
Negyvenkilencszer kérte meg
És én oda nem adtalak!”

De hajh! Ágnes szót nem fogad
És a határba elszalad.
Ott kis virágot szedeget
S bokrétát köt; — már készen egy,
Ékes szalaggal megkötöi:
„Királyfi, Bécsben, ez tied!”
Egy másikat is ékesen
Piros szalaggal megkötöz:
„Ez Ágnesé — enyém — leszen!”
A harmadikat kezdi már,
Piros szalaggal megkötöi,

S hogy véletlenül hátra néz —
A vad török előtte áll.
Ez megragadja szép kezét
S Törökországba elviszi.

Szegény jó Ágnes könyörög:
Ez egyre kérlek vad török,
Hadd látogassam meg anyám,
Hadd búcsuzhassam tőle el!”
„Meglátogathatod anyád,
Ha kis fiut szültél nekem.
Meglássad, sokkal szebb leszen,
Ha bölcsőt visesz fejedem.”
Ágnes alig várhatja be,
Míg megszületik gyermeke.

Szegény jó Ágnes könyörög:
„Ez egyre kérlek vad török,
Hadd látogassam meg anyám,
Hadd búcsuzhassam tőle el!”
„Meglátogathatod anyád,
Ha hét éves lesz kis fiunk,
Meglásd, még sokkal szebb leszen,
Ha fiad melletted megyen.”
Ágnes alig várhatja be,
Míg hét éves lesz gyermeke.

Szegény jó Ágnes könyörög:
„Ez egyre kérlek vad török,
Hadd látogassam meg anyám.”

„Meglátogathatod, ha majd
Tizennégy éves lesz fiunk;
Olvadni, írni megtanul
És használhat mindenkinek.“
Ágnes alig várhatja be,
Mig felnő a kis gyermeke.

Szegény jó Ágnes könyörög :
„Ez egyre kérlek vad török,
Hadd látogassam meg anyám,
Hadd búcsuzhassam tőle el !“

„Nem hitegetlek már tovább :
Többé nem láthatod anyád !“ —
„Fiam, fiam, jó gyermekem,
Két levelet írj sebesen ;
Szülőimnek az egyiket :
Többé nem látnak engemet.
Föl Bécsbe küld a másikat,
Föl Bécsbe a királyfinak ;
Felejtse el bús kedvesét,
Felejtse el bús Ágnesét !“

Prém József.



Máramarosi életképek : Tejárus zsidó és savanyúvíz-hordó. (Griesmiller rajza.)

Máramarosi életképek.

Savanyu-viz hordó és tejárus zsidó.

Máramarosban annyi savanyu-viz forrás van, a mennyi (Kardos tanár szerint) az egész austriai birodalomban aligha. A só, fa után nagy adománya is ez itt a természetnek; s ha hozzá még a

hegyalja bora is itt teremne, Debrecen és vidéke buzája- s szalonnájával, akkor lenne aztán e megye „vig országnak.“

Az itteni savanyúvizek fejedelme a Felső Visó

határában levő *suliguli*. Az a forrásnál oly erős, hogy ritka ember vág be egy jó pohárral belőle, kivéve ha tán a torka szőrös, mint az egyszeri legátusnak volt. Nevezetes továbbá a *brébi viski* szép fürdőjével; — a *kabola-polyánnai* gyönyörű vidékével; azután a *szekuli*, *szaploncai* és a *váncfalusi* sat. Ez utolsó földes-lugos-vasas tartalmu, nagyon kedvelt savanyúviz, bor nélkül is igen iható; azért a kiknek az orvos tiltja a bort, vagy olyannak, kinek a bor egy vagy más tekintetben káros, annak nagyon ajánlhatjuk a *váncfalusi vizet*. Ennek árusát van szerencsénk e kis pipájú derék román atyánkiában bemutatni, kinek vál-lára tett átalvetőjében jó két korsó viz van, sőt a kezét sem hagyta munkátlan. E savanyú viz-hordó, és többi társa vízzel terhelve, minden héten egyszer-kétszer fölkeresik a székvárost: Szigetet, és itt nagy kelendőségnek örvend *borvizük* *) levén annak ára nagyon csekélység, egy nagy cilinder 8—10 kr.

De bár sok savanyú-vizünk van is, ha borunk nincs hozzá, akkor a legjobb viz is magában csak: „szegény özvegyasszony.“

Minden folyadék közt, melyet megoszunk vagy iszunk, legelső a tej. A gyermek ezen kezdi meg az életet ismerni, ezzel főzzük sokféle étkeinket, ebből nyerünk vaját, túrót, enyvet, s egy részéből, a savójából, ecetet is készítünk. Száz meg száz haszna van. Lám még a gyermeknek is azt mondják, ha a kenyérben válogat: „de jó ez édes

*) A savanyú-vizet itt így is nevezik.

gyermekem, „kakastejjel van sütvé.“ — Sőt még a népköltők is megtisztelték a tejet, hát nem ott van-e a dalban?: „De jó még az a tej se volt, a mit az anyából szoptott;“ másutt meg ez: „Édes volt az anyám teje, keserű a más kenyere,“ stb.

De a tej dolgában sem szegény Maramaros, mert van neki juh, kecske, tehén, bivaljeteje, a számár tejről nem szólhatok, mivel itt ezen méltatlanul gúnyolt állatból alig van egy-két pár.

Mint majd mindenütt, ugy itt is a megye fővárosa vesz legtöbb tejet igénybe, mert itt majd a legszegényebb iparos is (a mi bizony fényűzés) kávézik; azonkívül a mi maramarosi híres ételünk: a „tokán“, de nem hus, hanem kukorica-lisztből készített pép is, mely a köznépek és sok urnak is kedvenc — így majd minden napi eledele, sokat főlemészt. Hanem ezen nagyon van segítve a piacunkra hordott szomszédfalusi tejfélékkel.

Im, az itt képben is bemutatott szlatinai héber polgártársunk is azt hord minden nap reggelén. Jól meg is terhelte magát, szinte görnyed; hátán átalvetőjében két, két kezében szintén két korsó tejjel; némely kapuban már várják is, s nem kerül egy órába, hogy minden tején túl tesz az általa már ismert helyeken. Ekkor aztán betér valami nemzeti rokona korcsmájába, s ott — bár ide nem kísérem be, mert nekem is sok dolgom van, de gondolom — magához vesz egy pohárka „szíverősítőt“ vagy a vének tejéből egy jó pohárral, s rágyújt fedetlen pipájára, visszatér, a honnan jött: Szlatinára.

H. B.

A b o s z u.

(Elbeszélés.)

(Vége.)

III.

Antoine, az öreg gombakereső, Káro kutyájával keresztül kasul járt az erdőkön, hogy gombákat találjon. Eszmélkedve lépdéglét; sötét és vidám sorsa, mint tarka képek, vonult át lelkén. A bokorban egyszerre zörejt hall s egy fájdalmas sohajt, mely csontja s velejéig hatott. Megállott s hallgatózott. A zörej közelebb s közelebb jött.

Egy izben ismét csend lett. Azután mint halk nyöszörgés egy bölesődal üt meg füleit. — Az öreg embert szellemhangokként hatották meg, térdei reszkettek, önmaga ólomsúly lett, tovább egy lépést sem tehetett s az összerogyáshoz igen közel volt. Ismét zörgött s tőle mintegy harminc lépésre ketté vált a bokor; a fiatal koldusné épett ki s kémkedve nézett körül. A reszkető

őreget rögtön észrovette, nagyot sikoltott s mint megrémített öz szökött el előle.

— Annette! — kiáltott az öreg, ki megismerte szerencsétlen leányát s ifju erővel sietett utána. — A helytől, hol megpillántá, nagyon messze érte utól a leányt, ki libegve s erőtlenül esett a földre. Szelid vigasztaló szavakkal közeledett felé, mellé térdelt, halvány fejét térdeire tevé, bomlott haját lesimitá homlokáról s nevéen szólitá, mely a leány szívébe édes apai szeretettől kisérve annyiszor hatott be. Felnyitá szemeit s fájdalmas értelemmel nézett atyjára s engedé magát vezetettetni. — Antoine a szerencsétlent szegény lakába vitte Montvilageba, hol erősítő italt nyujtott neki, mire Annette mély álomba merült. Azon éjjel, midőn a gyermekkel elsökött, semmit sem aludt, hanem

a gyöngé holdfényénél tévelygett s minduntalan igyekezett a kis Róbertet megnyugtatni, míg ez végre az utóbbi napok szünetnélküli halálfélelmetől elcsigázva, mint halott esüggött karjain. — Korán reggel a gyermeket gyöngédeden pulha pázsitra fektetvé az erdőnek egy világosabb helyén, hol szerkérút vezetett; begöngyölte kendőjébe, s bár már mélyen aludt, örült bájjal bölcsődalt kezdé neki énekelni. — Így találta őt saját édes atyja, a nélkül, hogy csak sejdítette volna is még egy harmadik lénynek ottlétét.

Az öreg fia és ennek neje, hogy a levelet Chapelettebe vigyék, valamivel később indultak el, mint ő. A környéken csak kevesektől ismert keskeny ut azon helynél vezetett el, hova Annette az alvó Róbertet letette. Petitjean asszony, midőn a kis karaván e helyhez közeledett, valami ösztönszerű nyughatatlanságot érzett s kémkedve nézett szét, mintha valahonnan valami baj fenyegetné, és ime, meglátja a kendőbe göngyölt gyermeket, moh és gyep között pihenni. A csodálkozás felkiáltásával tevő férjét is figyelmessé, ki a szemár mögött ment s egy madárhangot utánzott. Sietve szökött az alvó gyermekhez s gyöngéden emelé föl. Petitjean asszony rögtön leugrott engedelmes állatjáról, s a gyermeket anyai gyöngédséggel ölelé keblére.

— Oh mily gyönyörű gyermek! — kiálta meglepetve és megörülve. — És hogy van felöltözve! Bizonyosan valami gonosz anya tette ki a szegény férgecskét, hogy bűnének semmi nyoma ne maradjon.

— Hanem ily messze minden nagyobb várostól, ez mégis különös! — vélekedék Petitjean.

— A rossz emberek biztosra fogják a dolgot, kedves férjem! felele neje. Mennd távolabb, annál kevésbbé tartanak gonosztetük fölfedezésétől. De ne félj, szegény ártatlanka, te bennünk atyát és anyát találsz, s mint édes gyermekünk fogsz neveltetni! A kicsikét mindenesetre magunkkal visszük; mit gondolsz, Petitjean? megtartsuk mint sajátunkat?

— Ha senki sem veszi el tőlünk, Rosette, akkor megtartjuk; hanem a gyermeknek nyugalom és ápolásra van szüksége, hogy visszük őt e terhes uton?

Petitjean asszony, kinök a gyermek pereröl percre kedvesebb lett, s igazán félt, hogy el kelljen vesztenie, azt tanácslá férjének, hogy menjen ő egyedül Chapelettebe, míg maga a számaron a gyermekkel Montvillageba megy vissza.

Petitjean beleegyezett, a számarat haza felé fordítá, még egy csókot nyomott neje ajakára, s to-

vább lépdögélt, míg neje kincsét gondosan karjaiba zárva, Montvillageba ballagott vissza.

Odaérkezve, ismét új meglepetések vártak rá. Az öreg Antoine elejébe ment, s intések által adá tudtára, hogy csendesen legyen, nehogy az alvó nőt, ki saját ágyán aludott, felköltse. Hanem mihamar felébredt a gyermek s hangosan kezdett sirni. Annette alig hallá a gyermek első hangjait, azonnal villámsebesen ugrott fel s örömsikolylyal ragadta ki Petitjean asszony kezéből a gyermeket. Ez utóbbi ámulattal ismerte föl egykor oly virágzó sógornőjének halvány, beesett arcát, mire azon gondolat villant meg agyában, hogy e gyermek övé, mivel párisi életéről sok rosztat hallott.

Az öreg apa, a legmélyebb fájdalom könnyei között szemlélé szerencsétlen gyermekének arcát, melyről azt olvashatá le, hogy lelkének fényes tükre örökre elhomályosodott, hogy szívének tisztasága elveszett. — Petitjean asszony mindent megkísérlett, hogy a zavarodott lélektől valami bizonyosat halljon, hanem mindössze csak összefüggéstelen nyilatkozatokat kellett hallania, melyekből legfeljebb azt következtetheté, hogy Annette még mindig szívének megmérgezőjén, elcsésbitóján függ. Azon biztos fogással, mely majdnem minden nővel veleszületik, igyekezett az örültnek lelkét megnyugtatni, s az öreg Antoine gondosan örködött, hogy leánya házát és környékét el ne hagyja. Különbön engedték mindent tenni; az sem került sok időbe, hogy a kis Róbert hozzá szokott, mivel gyöngédsége által valódi anyjává tette magát. — A gyermeke a fenforgó talányokra is némi fényt vetett.

— Te olyan jó vagy, mint az én mamám, — mondá, Annette arcát simogatva, — nemde, te ismét el fogsz engem hozzá vinni, azután mindig nálunk maradsz?

Annette ebből mitsem látszott érteni, hanem a gyermeket ismét és ismét keblére szorítá s cirogatta, játszott vele mint egy gyermek babájával.

François levelét egy szolga találta meg a lépcsőn. A marquis rögtön a legszigorubb rendelkezéseket adá ki. Előhivatta a helységben állomászó csendőröket, minden jobbágyot fölkéréretett, minden idegent feltartóztatott s saját cselédségétől kérdezősködött, vajjon egyik, vagy másik nem vett-e észre valami idegen megjelenését a kastélyban. Végre egy szolga azt mondá, hogy Petitjean, az egykori kertész fia, rövid látogatáson a faluban volt, s hogy akkor a kastély udvarában is látta.

A csendőr s több parasztnak az említett után

kellett sietniök; az erdőben, épen midőn sovány ebédjét költi vala, utólérték, kezét hátrakötötték s kimélotlen bánásmód mellett, Chapellettebe cipelték.

A marquis még az elfogott megérkezte előtt befogatott s a kertileti székhelyre utazott, hogy személyes intelmeket és figyelmeztetéseket adjon, s hogy egy század csendőrt hozzon magával. Távol-léte alatt Petitjean a kastély pincéjébe dobott. Az éj leszállott, mielőtt a marquis hazatért volna. A csendőrkapitány megelégedett azatt, hogy a fogoly ajtajához egy őrt állított s gondatlanul ment éji nyugalmára. Tíz óra körül a faluban és kastélyban mély csend volt. Ugy látszott, hogy mindenki nyugágyán pihen. Csak a szegény Petitjean nem tudott aludni; aggódva gondolt nejére, ki várakozott rá s hasztalanul kérde magát, mily gonosz tett szolgáltatót őt a kogyetlen törvény kezébe. Mégis fölkel szívében azon remény, hogy ártatlansága másnap kiderülend, sőt a kétségbeesés örvényéből kiszabadítja.

Tömlőcének ajtajánál egyszerre tompa fájdalomkiáltás s sulyos test csése hangzott. Rögtön erre a foghely rácsokat erősen megrázták. A fél homályban két alakot vett észre, kik az alsó ablakhoz jöttek. Mintegy három perc múlva a rácsokat, mint valami vas emeltyük által, ki volt feszítve, az ablak bezúzva s a nyíláson egy fej bujt elő. Petitjean halkán nevének hallá magát szólíttatni. — Ki az? — kérdé.

— Jó barátok! — hangzott vissza. Jöjjen ki, mert holnap melege lehet! Lépjön az ablakra s mászszék ki; — sebesen, mielőtt valaki jönne!

Petitjean akaratlanul is engedelmességek az önfentartás ösztönének s pár pillanat múlva a szabadban volt.

A két alak sebesen vitte őt az udvarból ki s nesztelénül, az éj homályában mihamar az erdőben termettek. — Alig egy órával később husz lovas csendőrrel a marquis is megjelent, s a nélkül, hogy a történetekről tudomása volna, hangosan kiáltott az örre, hogy azonnal lámpával nem jön elébe, s hogy kötelességét elhanyagolja. Hangos kiáltozására s a lovak dobogására több szolga felébredt s megzavarodva lámpással sietek elébe. Egyikük az ör testében botlott meg, ki a tömlőc ajtajánál hosszan elnyulva foküdt. Ez azt hitte, hogy alszik, azért megrázá s a marquis szigorúságával fenyegette. Megérzé azonban rögtön, hogy a test jéghideg, mereedt volt s ugyanevak vérzett. Jobban odavilágítván, az őrt megölve, a rácsokat felszakítva s a tömlőcöt üresen találák.

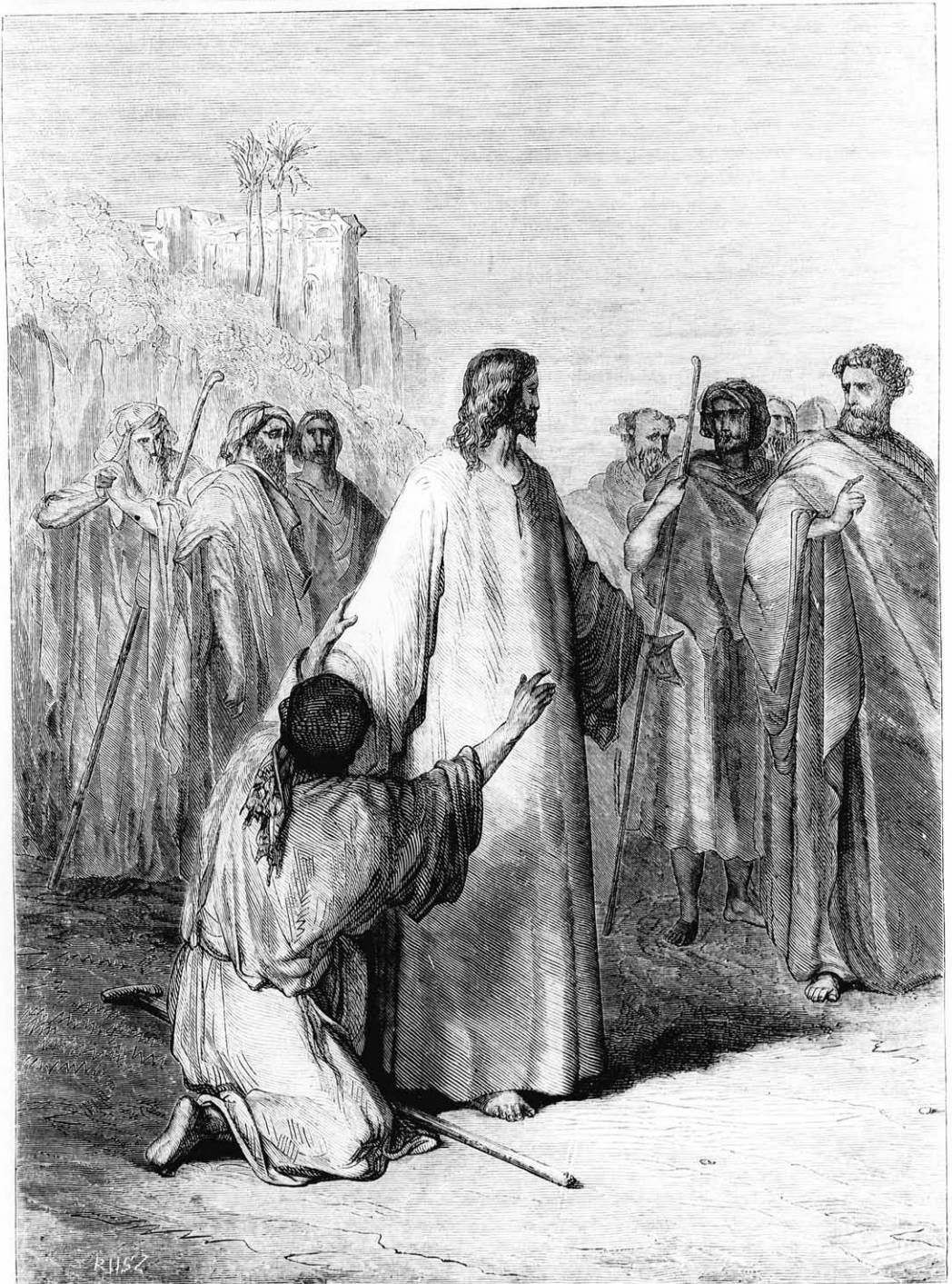
Mindenkit zavarodás s izgatottság fogott el, mert rövid idő alatt ez már a harmadik gyilkosság, s pedig ez utóbbi, valamint a gyermekrablás is, oly körülmények között, hogy a legjáratlanabb rendőrben is egy jólszervezett gyilkos s rablóbanda lételeének gondolatát költötte fel. A marquis rettenetes dühbe jött, leginkább pedig a rendőrkapitány gondatlansága miatt, ki ily nyomatékos foglyot elszökni engedett.

A legnagyobb szerencsétlenségre az éj minden további működést megakadályozott, hanem alig szürkült a reg, a csendőrök a szélrózsa minden irányában szétlovagoltak, be a legsűrűbb erdőbe is, a parasztok tényleges hajtóvadászatot tartottak, füttykösök és csépekkel, hogy a gyilkosokat bár mibe kerüljön is, kézrekerítsék.

A marquist, férjének utolsó eltávózása óta folytonos nyugtalanság kinzá. — Tudta, hogy gyermeke még él. E nyugtalanságot a tömlőcőr meggyilkolása, és a fogolynek a segéd társak által valószínűleg megkönnyített elszökése még fokozá. Azon lehetőséget tette fel, hogy vérengző kezüket gyermekére is ráteszik a gyilkosok, különösen ha elfogatásuktól félhetnek. E gondolat legnagyobb aggodalomba ejté. Az anyai szeretet, az anyai fájdalom kínokkal tölték meg szívet. — Nem akart többé a kastélyban maradni, ki akart rohanni a többiekkel, hogy legdrágább kincsének megmentését legalább megkísértse.

A marquis magához vette őt vadászokcsijába, s a sima, de sokkal hosszabb uton sebesvágatva haladt Montvillage felé, azt hívén, hogy nagy sietség mellett, itt leghamarább megtalálhatja az elszökött Petitjeant, vagy eltűnésének legalább némi nyomaira akad. — Kocsiját két csendőr kíséré. Midőn a faluban jártas csendőrök által utba igazítva, a madarász házához közölednék, először is az örült Annette ötlött szemébe, a mint a kis kertben összefont karokkal az égre meredt. Egy pillanatra hátrált, míg Annette nagyot sikoltott, felugrott és megkísérté hozzá menni, azonban erőtllenül rogyott vissza. — A marquise anyai ösztönétől ízvetve, hozzá sietett a keskeny udvaron; — mily kép tárult föl itt szeméi előtt! A sápadt parasztnő térdein az ő kedves gyermeke ült s egyszerű reggelijét költé el.

A marquise sikoltva kiáltá Róbert nevét, hozzá rohant, karjaiba zárta s benső érzellemmel szorítá anyai szívére. A parasztnő udvariasan elbámulva nézett rá. Elővándorgott az öreg Antoine is s megismerve egykori urnőjét, elbeszélé a megtörtént jeleneteket. Nemes szívéből a neheztelésnek nyoma is eltűnt, midőn látta, hogy az ő családja,



Doré Bibliájából: „Krisztus kiűzi az ördögöt.” (Szövege a 330. oldalon.)

melylyel a marquis oly kegyetlenül bánt, van hivatta neki, s még inkább szeretetreméltó nejknek, ily nagy szolgálatot tenni és a büszke esábitó fejére izzó szemet gyűjteni.

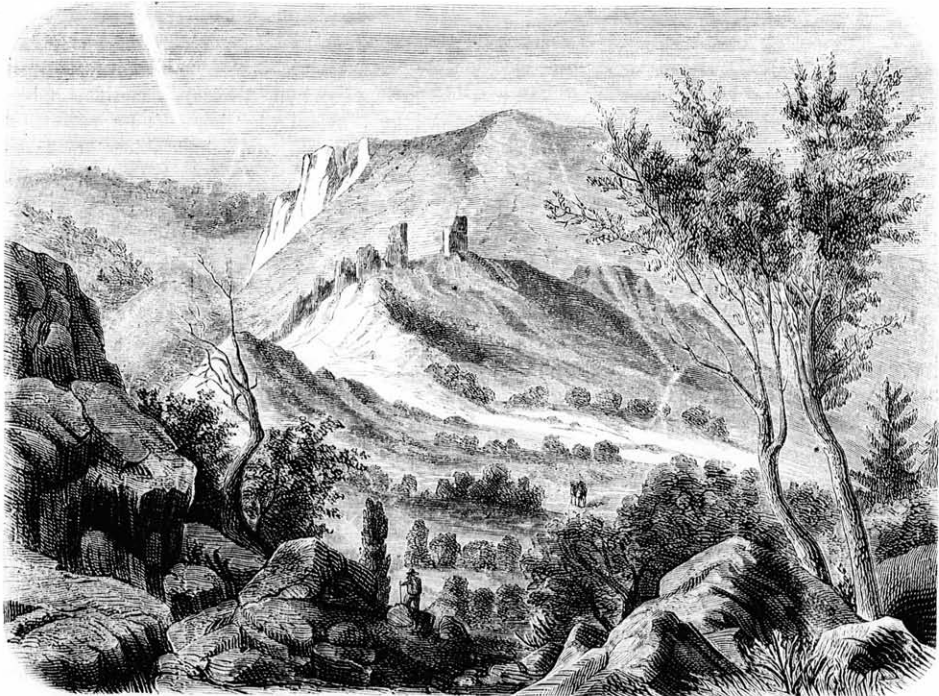
A kapuban maga a marquis is megjelent. Komoly arckifejezéssel nézett végig a csoportozaton; azon tudattal, hogy gyermekét ismét fogja birni, jellemének egész fagyossága ismét viszszatért.

— Ide, esendörök! — kiálta durván, — itt vannak a bünösök, kik gyermekemet elrabolták, itt van a zsványok és gyilkosok barlangja!

A két esendör előjött s az aggastyánt és sirán-

egyszerre nagy láрма támadt. Parasztoktól körülvéve, egy csapat esendör közeledett, s maguk közt a két rablót, François és Gustaveot vezették és a marquisnak bejelentették, hogy egyharmadik, kit az elfogottak Petitjeannak mondtak, üldözöinek láttára egy vízzel telt aknába veté magát s megfult.

Alig hallá Petitjeannak megkötözött neje e hírt, szívszaggató jajkiáltásokban tört ki, s arccal a földre veté magát. Csak az öreg Antoine maradt nyugton, lábai azonban reszkettek, szemeit mintegy panaszlólag az égbe függeszté.



Torockó várrommjai Erdélyben. (Staubert Ö. rajza. Szévege a 330. oldalon.)

kozó menyét bilincsokbe verték, bár mennyire erősíték is ártatlanságukat. A marquise, gyermeke birtokában boldog, férjétől a parasztnő megkegyelmezését halkán esdöklé; hanem a esászár keményszivü hivatalnokja szigoruan utasítá őt vissza s parancsát továbbra is érvényben tartá. Míg a két esendör a házat kobozta ki, a megkötözötteket maga örzé. A marquise, buslakodva az elfogottak sorsa felett, Róberttel a kocsiba sietett, sőt a marquis is, miután a foglyokat a házból minden eredmény nélkül visszatérő esendöröknek átadta, követendő volt, midőn az utcán

Most a megkötözött François kezdett szólani, s vérben forgó szemeit a marquisa irányzá. — Nyomorult, — kiálta fogcsikorgatva, — tanuld meg először az igazságszolgáltatást, nehogy hóhérszolgáidnak ártatlant szolgáltatass át! Ezek az emberek itt semmi rosszat sem követtek el, — ök a gyermeket megmentették, kit téled én loptam el, hogy téged, átkozott ur, gonoszságodért, megfenyítselek. Petitjean is ártatlan volt. Én szedtem rá. Szégyenében, hogy mint gonosztevő vadállatként üldözötek, a vízbe ölé magát. Szegény nejk persze, ezért átkozott fogságodba fogod vetni?

— Hallgass te istentelen! — menydörgött a marquis, erőt véve magán.

— Nem, nem fogok hallgatni! — kiáltá François még hangosabban. — Nekem jogom, és kötelességem szólani, mert a bűnös én vagyok!

— És én, — tette hozzá Gustave, neki bátorodva.

— Az erdész és őrt mi öltük meg, — folytató François. — Az ártatlan Petitjeant erőszakkal mi szabadítottuk ki börtönéből, mit akarsz tehát ezekkel itt, gaz, kiket már ugyanis réges-régen üldöztél?

A marquis, hogy e gyalázatos szemrehányásoknak véget vessen, parancsolá, hogy a két rablót tüstént vezessék el.

— Mi mint férfiak fogunk meghalni, — heveskedék François, — te légy átkozott! Nézd csak, ott fekszik a te gyalázatosságodnak áldozata, te gazember!

A csendőröknek erőszakkal kellett a bűnösöket elvonszolniok; a marquis nagy megrázkódtatást szenvedett. — Szeme ismét Annettere védtét, kit újra életre hozni minden kísérlet hasztalan volt, — heves idegrázkódtatás végzé ki. — A zavarban levő marquis nem merte szemeit nejjére vetni. Parancsolá, hogy Antoinet és menyét a bilincsektől szabadítsák meg, s a tovább történetdőkig hagyják itt. — Miután ez megtörtént, a csendőrök eltávoztak. — A marquise pedig, örülve a dolgok ilyenet fordulának, leszállott a kocsirol s gyermekével a szobába ment. — Itt a szégyen nőhöz vigasszal fordult, s megígéré, hogy őt soha el nem hagyja. Szigorát a marquis is sze-

libebb szavak által igyekezett enyhíteni, hanem az neki rosszul sikerült. A szomorú helyiséget mint egy elítélt hagyta el. Az udvaron kétségbeesetten látta az öreg Antoinet, a mint meghalt leányának fejét ölébe vevé és halkán imádkozott. Hirtelen fordítá el róla tekintetét s halványan lépett kocsijáához.

A marquise nehezen vált el egy szerencsétlen család még életben levő két tagjától, miután ismételve is megígerte, hogy nem sokára visszatér. A kocsi elrobogott. A házaspár némán ült egymás mellett; talán mindketten érezheték, hogy a lelkiüket összekötő láncon egy mély szakadás történt, hogy további életükön át inkább külső viszonyok, mint belső rokonszenv láncoldják őket össze.

Az örült Annette és a vizbotult Petitjean temetése ünnepélyes volt. A környék minden falujának lakója kíséré a két koporsót s a szerencsétlenekért meghozta könnyeinek áldozatát. Tizen-negy nappal később az öreg Antoine is lezárta szemeit a hosszú álomra.

A marquis soha sem volt többé boldog; hogy lelkiismeretének szavát elfojtsa, ismét az élvek örvényébe veté magát s egy alkalommal a lóról leesvén, nyakát szegte.

A marquise további életét gyermeke neveltetésére fordítá s Petitjean özvegyét magához vevé, hogy a szerencsétlenséget, melyet férje családjának okozott, legalább némileg jótétegye.

François és Gustaveot utólérte a büntető igazság súlyos keze.

Paszlavszy József.

Erdélyi képek.

XXIX. A toroókói várromok.

A mellékelt kép háttérén, a „Székelykő“-nek nevezett hegyen, mintegy 2200 lábnyi magasságban a tenger színe fölött, sötétlő romok magas hegyektől kerített szűk völgybe néznek le. Az e völgyet övező hegyek a szemléltöt annyira elfogulttá teszik, hogy nem tudja az örökzöld fenyves-tengert, égbe meredező szikla-csoportokat, vagy a hegyi patakok gyönyörű vizeéseit bámulja vagy csodálja-e előbb? De bár merre tekintünk, mindenütt a természet összehalmozott szépségeivel találkozunk, melyhez még az oly ügyesen kezelt furulya mélabús hangja, a vashányászat moraja s a fejük fölött keringő ölyvek szárny-suhogása járulván, nincs toll, mely annak nagyszerűségét kellőleg vázolni tudná.

A most romban heverő várat még az ősidőkben Toroczky Colleus, Erdély alvajdája építteté.

Egykor a tatárok e várat sokáig ostromolták, de a kézdi székelyek által a tatárhad szétveretvén, a vár a bennlevőkkel együtt megmentetett. Innen ered a „Székelykő“ elnevezés.

Az annyi időn át fennállt várat a mult század eleje rontatá le; a mikor mint Toroczky István 1704-ben Rákóczy erdélyi fővezére birtokát, a kormány lerontatá. *)

St. Ödön.

*) Erdély Régiségei 194 l.

Doré illusztrált Bibliájából.

(Krisztus kiízi az ördögöt.)

Az eddig közlötteknel nem kovébbé megragadó nemes egyszerűségénel és a főalak magasztos kifejezésénel fogva azon kép, melylyel a Doré pompás Bibliájából adott képeink számát gazdagítjuk.

Az itt ábrázolt jelenet az új szövetség könyveiből van merítve s Doré, e bámulatos termékenységi fiatal illusztrátor, valóban ebben is mesterművet alkotott. Háttérben a pompás keleti táj, föllegtelen keleti egével, mindeneket azonban dicsfényével tulsugározva az ur alakja, kit tanítványai környeznek. Lábainál térdel az ördög által megszállott ember, kinek fájdalmas kifejezését a művész félig elleplezé előttünk; de magatartása-

és mozdulatából mégis látjuk rajta, hogy ő azon szerencsétlen, ki segélyt Jézusnál keres.

Nem csoda, hogy ha ezen, remek művekkel tölt Biblia, mely eredetileg francia szöveggel Párisban jelent meg, a német közönségnel is oly nagy tetszéssel találkozott, miként abból most már a második kiadást rendezik, s nem lehet itt némileg leverő hatással meg nem jegyeznünk, hogy nálunk meg pártolás hiányában abban kellett maradnia a tervezett magyar kiadásnak, mit ha pártfogásukba vettek volna százezrekkel rendelkező főpapjaink, szolgálatot tettek volna vele a gondjukra bizott vallásnak, és szolgálatot a nemes műizlés terjedésének.

A tenger alatt.

(A víz alatti búvárokodás történetéből.)

(Végre.)

Hanem mégis, a tudományos előhaladás dacára, sem sikerült az elem hatalmát gyakorlatban is teljesen legyőzni. — A Borelli és Kleingert találmányai segítségével a kitarítás csak három, illetőleg hét ölnyi mélységig volt lehetővé téve, ennel tovább a víznyomás már nyomasztólag s fúlasztólag hatott. Siebe réz- és kaucsukból oly készüléket hozott létre, melylyel 160 lábnyira lehetett szállani. E készülékkel szállott alá Dean John és Charles 1829-ben a Woight sziget mellett elhelyezett keletindiai hajó: Cambaria Castlehez, öt évvel később pedig A. Deane az 1782-ben Spithead mellett 98 lábnyira súlydelt Royal George hadihajóhoz, melyből nemesak egész sereg ágyut hozott fel, hanem a kikötőtől is, hol a hajózás már fél század óta meg volt akasztva, egészen elmozdította. Lőport vitt magával s darabokra vetteté.

Siebe készletével a búvárok 60—70 lábnyi mélységben egyhuzomban két óráig ellehetnek, aztán tíz percre a felszínre mehetnek, aztán ismét leszállhatnak, s így naponta 6—7 órát tölthetnek a víz alatt. A középtengerben egy búvár 165 lábnyi mélységben 25 percig tartotta ki. Grene, az amerikai búvár, a canadai tengerek egyikében szintén 170 lábnyi mélységben látogatott meg egy hajótöredéket, hanem életveszély közt. — Meztelen kezeire a víznyomás oly nagy volt, hogy egészen érzéketlenné lettek, vére fejébe tolt s az ájuláshoz igen közel volt. Vállalásával fel kellett hagynia.

A búvárok csak husz font ónnal eszimasarkukban, s legalább nyolczvan fontnyi teherrel vállukon, időzhetnek a fénéken. Ha valamelyikök nagyobb mélységben a terhet válláról elvesztette, azonnal a felszínre dobatik, mintha ágyúból lőttek volna ki.

A módot, mi szerint járműveket, azokra alkalmazott kaucsuk vagy más alkalmas anyagból készült légtömlők segítségével a mélységből ki lehet emelni, már a fentemlített Sinclair 1788-ban Edinburgban kimutató. Ez azon egyszerű elven alapul: hogy a lég sokkal könnyebb, mint a víz; ha tehát valamely a tenger fenekén fekvő, a víznél nehezebb tárgy a kaucsuk tömlők és légszivattyú segítségével, elegendő légmennyiséggel véttetik körül, önmagától a felszínre emelkedik. E találmány tehát nem az újabb idők vívmányaihoz tartozik, mint ezt némelyek állítják.

A búvármesterség horderejét az angolok becsülik legtöbbre, mint valódi tengerészek. Withstableban egy búvártársulat van, melynek tagjai, mi helyt bárhol elsúlydelt hajóról hallanak valamit, azonnal készek azt kizsákmányolni. A búvárok közül némelyek köntüvesek, mások ácsok, gépkészítők, hajóépítők stb., kik a víz alatt szükséges munkákat végrehajtják.

Sebastopol ostrománál Agamemnon, angol hajó, a vízvonat alatt egy golyótól úgy találatott, hogy vagy el kellett volna sülyednie, vagy legalább Maltába, a hajójavitó helyre kellett volna vitetnie.

Egy buvár azonban, ki ács vala, a víz alatt azt ugy kijavította, hogy az ütközetben maradhatott.

A Menai-uton roppant sziklatömegek repesztettek szét a tenger fenekén, s így alakították a birkenheadi és portpatricki hajójavítót és kikötő-bejáratokat. — Lőpor-ládákat vittek t. i. a fenékre s galván-villany által meggyújtották. *

Jelenleg az angol admirálság egy buvártestületet szervez, s minden hadihajón rendes szolgálatban áll legalább egy buvár. — Hasonlóképen minden kikötőben legalább egy buvár állomásozik a kereskedőhajók részére. — Egy mélyvizi buvár naponkint körülbelül egy font sterlinget

kap, egy csekélyebb-vízi 10—15 shillinget. Hogy ezen emberi „vizipatkányok“ közül sokan szerencsések, bizonyítja az ugynevezett Dollar Row Withstableban, egész házsorok, melyeket Gann buvár az elsüllyedt spanyol hajók aranyából épített. Az 1850-ben Point de Galle mellett elsüllyedt „Columbia“-ból sok ezeret zsákmányolt Siebe; Heinke a „Malabar“ gőzösről 280,000 fontot, John Gann a „Lady Charlotta“-ról 100,000 fontot. Hasonló, vagy még nagyobb összeget szolgáltatott a „Royal Charter“.

P. J.

Történeti kép a 17-dik századból.

Csallóköz, Somorja városának tanácstermében ma is látható egy 17-dik században festett kép, mely magát a várost ugyanazon korból ábrázolja. A kép maga műbecsel nem bir, mert durva vászonra még durvábban van festve, de bir történelmi értékkel, s oly történelmi korra utalja a szemlélőt, a midőn török, tatár pusztítá szép hazánkat; a festő tán maga is borlt lélekkel örökölte meg azon eseményeket, miknek nem csak Somorja városa, de maga is élő szemtanúja volt.

A kép Somorja városának egy részét lángra borúlva tünteti elő, másik részén pedig két tatár lovas látható. Ezen szomorú látványon kívül a város szenvedése még versekben is meg van örökítve a képen A versek eléggé tanuskodnak Somorja városának szenvedéseiről; azon évet mutatják, a midőn a törökök Bécs alá huzódtak ostromlandó, míg Tökölly s kurucok és a tatárok Nagy-Szombatot tartották szállva Pozsonyig s Csallóközt pusztították. Ez pedig 1683-dik évben történt.

Habár a kép tűz által sokat szenvedett, mégis sikerült az egész történelmi verszetet 8 sor hiányával szóról-szóra lemásolnom, mely megérdemli, hogy történelmünk érdekében közzétegyem, s azon indokból is, hogy ha e képet az idő vasfoga megemészteni, maradjon fen annak emléke.

A képen foglalt versek ekképen szólnak :

Hallyad Somoria kis mező városnak,
Ez elmúlt időkben forgott dolgainak
Szerenche kerekét; s megmaradásának
E kis munka lészen bizonyosága annak.

Győr felől az Pogány iszonyú Táborát,
Bécs felé indítván s rettentő ostorát,
Nagy-Szombatnál vonnya Kurucz ő sátorát,
Tatár is megszállá Jarendorff határát.

Mindenütt az szörnyű tűz lánggyulladásá,
Rémité e kis helyt az Tatár rablásá,
Ugy a Kuruczoknak is irgalmatlan vasa,
Főhajtásra készlet hódító Talpasa.

Kintelen vagy tehát így már meghódulnod,
Utolsó fottodig adózóvá jutnod,
Hogy sem ellen álván, por s hamuvá válnod,
Mások példaira Pogány kézre szállnod.

B'és alól azomba a Török hatalma,
Megveretvén szállott ránk Isten irgalma,
Kyrályunknak juta ő sz. Diadalma;
S Mars győzedelmének kívánt szép jutalma.

Legottan sok ezer ő Folsége hada,
Mintegy sűrű felhő hirtelen árada,
Csalló Közön alól az mind takaroda,
Kik által töröktől Buda !

Akkor Csallóköznek nem kis Kárvallása,
Mező Városaink, s faluk pusztulásá,
Hogy Somoriának kifogytatása,
— Elviselhetetlen súlyos volt ő sorsa.

A sok Provisió, forspont, s Portióknak,
Terhe volt inségre a kis városoknak,
Még is mind helyt állta ily nagy adózásnak,
Mert igaz hive volt az ő Kyrályának.

E hely volt hajléka az sok futott népnek,
Éltető tárháza sok chetetlennek,
E volt táplálója egész Csallóköznek,
S Terh viselő tagja Nemes Vármegyének.

Legyen ezért hála menybéli Attyánknek,
Örökös dicsőség fölcent Kyrályunknak,
Tekintet, s Méltóság, Fő Ispány Urunknak,
Böchület s Tisztesség úgy e kis Városnak.

Anno 1684. Novemb. 26.

Közi : *Tanács Mihály.*

Egy hét története.

(Május 23.)

(VK.) A mult hét napjai hasonlítottak egymáshoz, akár az országházban ültünk, akár az utcán jártunk, akár a nemzeti színházat látogattuk meg. Mindenütt az első nyári hét bágyadságával találkozánk.

A válaszfelirati vita sem folyik oly élénken, mint gondoltuk, s a ház tropikus levegőjét senkinek sincs kedve főlebb fokozni a pártszenvédély tüzevel. Az első három napon tizennégy szónokot hallottunk, a feliratok szerzőivel együtt. Ezek közül hat a jobboldalról beszélt, hat a balközépről, egy a szélső padokról, s egy az ultranationalismus nádpáripájáról. S ez arány — kivált ha megmarad — igen örvendetes, mert ezuttal onnan jött a legkevesebb zaj, a honnan ezelőtt ugyancsak áradt, s habár Vukovics szombaton megenedé, hogy a szélsőknek szabad „extravagálni,” ez ideig nem éltek e szabadalommal.

A vita tehát kevés tüzzel és még kevesebb füsttel indult meg. Voltak kölcsönös szemrehányások, de minden türelmetlenség nélkül. A zaj és közbeszólás is kevesebb, mint ennek előtte, s nem csak azért, mert Somssich Pál hamarabb hozzányúl a csöngetyűhöz, mint érdemes elődje; hanem tán abból a meggyőződésből is, hogy a folyam csöndesebben végzi pályafutását, ha aprólkos gátakkal nem akadályozzák. Aztán a pártok is megunhatták már ismétlésekből éldegni, s a minden magvából kicsépeelt szalmát körmönfont phrázisokkal taposni. Ország-világ eleget hallotta már, hogy egyik felnek a kiegyezés nagyon tetszik, míg a másik veszélyt lát a delegátióban benne. Ujat mondani e mindig egy körben forgó tárgyról alig lehet; ódonságokat fölmelegíteni pedig kevés komoly ember tartja dicsőségnek.

Az első három napon a szó és tény közti ellentmondás nagyobb mérvben mutatkozott a jobb-, mint a baloldalon. A kormánypárti szónokok mind rövid vitát óhajtottak, (mert az idő drága s a belrendezésre kellene fordítani), hanem aztán mégis csak hosszan beszéltek. Az ellenzékiek közül csupán Vukovics Sebő beszélt huzamosan, hanem ezt is csak akkor vettük észre, midőn már elvégezte. Ő egyike a legérdekesebb szónokoknak. Hangja kellemes, kifejezései szabatosak, gondolkodása szabad, és független még a pártfegyelemtől is; ha egy szót ejt ki, mely áttellenben nem tetszik, „szívesen visszavonja,” s tesz helyére szelidebbet. A delegátiót nem szereti, hanem a — megvét annál inkább. Hiába, ő régi ember, a régi intézmények kegyeletével. Büszkeséggel em-

lékezik vissza még a pozsonyi diéták sérelmi politikájára is, melyből — sok jó támadt. Úgy van vele, mint az öreg urak általában a régi jó időkkel: magasztalják, mert ha nem is voltak jobbak a maiaknál, de ők maguk bizonyára fiatalabbak valának, s jobban tudták élvezni annak örömét. Hiába, ez már az emberi természet optikai csalódása, mely elébb-utóbb mindnyájunkkal közös leendő.

A vita folyamában sok meglepetés fordult elő.

Tóth Kálmán meglepte a házat azzal, hogy nemcsak szabatosan, hanem elég ékesen is beszélt. Abban, hogy irni tud, nincs semmi meglepő; de hogy szónoklata ellen sem lehetett kifogás: ezt sok öreg táblabíró megcsodálta, a kik szeretik is, nem is, hogy az ifjabb nemzedék szintén nőni kezd. — Hát Szilágyi Virgil? — Oly rövid volt, a milyen hosszas vala egykoron. E nap óta mindaz a régi élce, melyet hajdani beszédjére faragtak, anacronismus lett. Ugy látszik, ő sokat tanult és sokat felejtett. Nem is a szélső táborban ül, (mert ez is tábor már, negyven fölvel, s köztük nehány tartalmas fölvel,) hanem a balközépen Nyáry Pál mellett, s e közeledés az ábrándtól a való felé — bizonyára hasznára van mind a balközépnek, mind Szilágyi Virgilnek, a ki végre is tapasztalt férfi és szép tehetség. — Hát Csernátó? — Most tartá második beszédét, s az első és e közt mily különbség! Most szabatosan, szagatottság és idézések nélkül beszélt, s hallgatták is szép csöndesen. A jobboldal újoncai közt nem egy kérdező meglepetve: „Hát ez a szelid szónok az a haragos író?”

Hanem volt mindezeknél nagyobb meglepetés is.

Ki hitte volna, hogy Bartal György nem bukott meg végkép a pincehelyi kerületben, s benn ül a parlamentben, csakhogy *aluv* alatt! Álneve: gr. Szirmay Ferenc. Ugyanazok a végtelen körmondatok, melyeknek oceanjából az uralkodó ígét lehetlen kihalászni, ugyanazok a közbeszúrt mellékmondások, melyektől a beszéd úgy kidagad, mint a vízbe mártott szivacs; s adjuk hozzá, hogy majdnem ugyanaz a folyékony előadás, csakhogy kevesebb szellem és sokkal áldottabb rövidség!

Nem, ez még sem ő! Bartal nem érné be husz hosszú körmondattal, ő meg sem állna egy füst alatt kétszázig.

A szent rövidség szelleme szállja meg mind a kurta pontok, mind a régi sallangos körmondatok

embereit, hogy áteshessünk mielőbb a válaszfelirati vita jobbra-balra térő ösvényein, melyeken túl fekszik — a belreformok mezeje, hol egy nagy kopárságot kell termékeny földdé változtatni, s kell pedig mielőbb; mert ha igaz az, a mit b. Simonyi Lajos mondott, hogy: „a világ legrosszabb igazságszolgáltatása a törökországi, s mindjárt utána jó a miénk“ — akkor a munka sietős, mivel ha még sokáig így marad, akkor a külföld sans Trefort is el fogja hinni, hogy csakugyan „barbárok“ vagyunk.

Az országház trópusok napjait mostanában a városligeti esték követik. Ott vannak a honatyák majd mind, aztán a delnök, a megalakult jockey-club tagjai kocsin, lóháton és gyalog, s aztán a félváros, mely — mihelyt szerét ejtheti — szalad a vasuton kifelé.

A május, mely fagyos kezdte, perzseléssel folytatja. Gyakran epedve vártunk tehát egy magas vendéget, hogy ereszkedjék le hozzánk: az — esőt. Elkelve majd minden nap, mert a házi urak igen vékonyan öntöztenek ugyan, hanem annál jobban botatják a régi házakat, melyeknek romjaiból új meg új porfelhők kerekednek.

Ah, ott mosolyog a víz közepén a nyájas Margit-sziget, s a „Klotild“ kék-fehér ponyvás háta mindig egy csomó menekültöt szállít partjaira, hol élvezni lehet a — jövőt Biz ez szép sziget — lesz, hanem várnunk kell rá még vagy két évig. Addig ott is csak azt látjuk, a mit a városban, hogy — mint építenek. De legalább árnyas fák között látjuk, hálásan gondolva a főhercegre, ki milliőkat ád ki, hogy Pestet fejedelmileg ajándékozza: meg egy — édenkerttel, hol ma szintén az *ennivaló* rontja meg az embert: a — konyha, melyet nem igen dicsérnek.

Hanem éljünk hát nektárral, s menjünk a színházba.

Budán most nincs, mert „Bem apó“ is neki látott a paritás politikájának, s elment a bécsi Tháliába, hol egy időre „Vater Bemmé“ lesz. A népszínházban pedig Kőmives Imre vidéki társulata csak e hó három utolsó napján próbálja meg, ha gyökeret verhetné-e a fővárosi kövezeten? Előadja a régi „Londoni koldusokat“, „Violát“ és az igazgató által újabban gyártott „Zsidó-honvédet“, s e műsorára is illik a voltairei mondat: a mi benne jó, az régi, a mi pedig új, az rossz.

Hanem hát a nemzeti színház sem sok ujjal szolgálhat. Rosen „Álmában beszél“ című vigjátéki bijou-ja jelentéktelen kis ötlet ama régi tárgyról, hogy a mamák sok bajt csinálnak a fiatal házásoknak, mig nem azok végre is ki fog-

nak rajtok. Hanem hát itt is jó egy régi jó csapat: Molière „Tudós női“, kik bizonyára mulattatni fogják a közönséget.

Láttunk egy vidéki színészt is közelébb: Tóth Antalt, ki nagy fába vágta fejszéjét, mely — dicséretére legyen mondva — nem tört be. Egresy feledhetlen „Brankovics Györgyét“ játszotta és utánozta. Sok helyen jól utánozott, hibátlanul, gyakran drámai hévvel szavalt, csak hogy — igen szabálytalanul mozgott. Tehetségéről csak akkor lehetne bi tos ítéletet mondani, ha oly szerepben látnók, melyet önálló felfogással alakít. Egyébiránt megszokhattuk már igényeink skáláját minél rövidebbre vonni. Ott van például Feleki, a ki elsőrendű színész, mivel hogy a valóban elsőrendűek elköltöttek s nem jött nyomukba más, — mit csinált közelébb is a „Mizantrop“-ból? Egy unalmas alakot. S micsoda művész az, ki az egyénítés mesterességét nem bírja, s csak akkor tud adni élvezetet, midőn egy-egy szerep saját énjével találkozik? Bizony, valahányszor kijövünk egy-egy klasszikai színmű után a színházból: nem az előadás élveire gondolunk, hanem a keresésüti temető sirhantjaira. Hanem volt e héten egy kis drámai élvezetünk is: láttuk Szigeti „Falstaff“-ját, e humorteljes alakot; de bár sok kitünő jelenése volt, ő benne sem buzgott a régi kedv, s aztán a mit e páratlan szerepből elfelejtett, nem igyekezett eléggé utánpótolni. De ő bármily pongyolában is igazi művész: bensőséggel, humorrall.

Az olaszok az utósót járkák. Éneklik a „Hugenottákat“, „Rigolettót“ sat., s a siker mindig egy: *Pozzoni Antonietta* asszony dramatikussal hévvel játszik és énekel; *Pandolfini* minden este kiténik hatalmas hangjával és elegáns előadásával; Anastasi és Medini szintén sok mozzanatot jelesen emelnek ki; de a többi tag gyöngé, Salvi pedig megérdemli, hogy megkeressük eltávozását. Ő szerzett négy jó taghoz négy rosszat, s azt hívé, hogy ezzel kész a — „stagione.“ Jött, mint egy művészeti hódító, s távozik mint egy méltán bukott spekuláns. Egy pár tagjára kellemesen fogunk emlékezni, de ő vele szemközt csak egy óhajunk van: az, hogy sohase boldogítsa többé Pestet!

Mielőtt e tárcát bevégeznők, megemlítjük még, hogy Királyné ő Felsége vasárnap utazott el Gödöllőre. S megemlítjük azt a szomorú hírt is, hogy egy derék barátunkat és íróársunkat vesztek el Egerben: Erdélyi Józsefet, kit, a mig élt, a szeretet hangján „Pepinek“ hívott mindenki. Nemes természettel, jó szívvvel és sok tehetséggel bírt ő. Élete virágjában hűnyt el, mely szomorúságot hagyva mindazokra, a kik ismerték.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

Történeti naptár. *Májushó* 26-án. Jézus menyemenetele, 29. — Ifj. Kossuth Lajos született, 1844.

27. Plato Kr. e. 348, Kálvin János 1564. ††. — Allighieri Dante született 1265. — Szent-Pétervár alapították 1703. — Paganini † 1840.

28. Montospan asszony, a kegyencnö †. 1707. — Pitt Vilmos 1759, Moore Tamás angol költő 1780. születtek.

29. II. Mohamed beveszi Konstantinápolyt, 1453.

30. Fáy András született 1786. — Prágai Jeromos 1416, D'Arc Johanna 1431. megégettettek. — Rubens 1640, Voltaire 1778 ††. — A párisi szerencsétlen tüzijáték, 1770.

31. Haydn † 1809. Károly Albert beveszi Peschierát, 1848.

Juniushó 1-én Hunyady Mátyás beveszi Bécset, 1485.

Közli: *V. A.*

— (*A régi germánok istenei.*) Talán nem lesz érdektelen jelen lapok olvasóját a régi németek isteneivel megismertetni, annál is inkább, mint-hogy az valamely nemzet jellemét és gondolkodási módját leghivebben visszatükrözi. Mint a régi hagyományok beszélnék, — Odin a világ teremtője s az istenek és emberek ura volt. Kezdetben az alaktalan tömegből a napsugarak által életre ébresztette Ymer óriás. Ő lett a gonosz Thursok vagy Jettek atyja. Odin azonban a szörnyetegot megölte, és vérében minden magzata egyen kívül megfult, ki az isteneknek ellenséges Jett nemzetség őse lön. Ezt Odin a legvégső északi tájakra, a hideg Totunheimba ültette, mely a benszültött törpéknek is tartózkodási helyül szolgált. Ymer testéből Odin a rendezett mindenséget alkotta, husából teremté a földet, esontjaiból a hegyeket, véreből a tengert, agyvelőjéből a felhőket, hajából a fákat és szemöldéiből az embereknek lakhelyül Midgardot, melynek első emberpárját Askurt és Emblát kőrifából képezte. Az isteneknek az emberek iránti szeretete és gondoskodása, ezekre a kegyetlen Jettek gyűlöletét és üldözéseit vonja, de Thor, Odin fia, az emberek oltalmazója, miért is „az emberek megmentője“ és „Midgard védője“ nevet nyer. Ő gyakran a Thursok ellen megy, és az égből szórja rájuk villámain, vagy összezuzza azokat a nehéz „Mjölmir“ nevű kalapáccsal. Ő minden bátor embernek barátja és oltalmazója, kinek, ha veszélyben forog, és hozzá fordul, erőt ad, hogy az ellent legyőzze. Thor vala a harcias népeknek legkedvesebb istene, és mi-

lőn a többi istenekben való hit veszni kezdett, ő még igen hosszú ideig tiszteltetett; a Jettek ellen véghez vitt tettei és küzdelmei a legtöbb isteni monda tárgyát képezték, és még most is, ezredek elmúltával, az éjszak egyes távollevő vidékein él a monda Thorról és nehéz kalapácsáról. Odin, ki a magas Hlidskjalfról a földet bölcs szemével nézi, a világ egyedüli uralkodója, és az emberi sors intézője. Ő gondoskodik a hadi szerencséről és az ütközet kimeneteléről, miért is a győzelem és sereg atyjának mondatik. Ő egyszerűsággal és jó terveknek forrása és kedvezőeit a tanácskodásban bölcsességgel és ékesszólással megáldja. Odin szüz leányai, Walkyriák, szillogó dárdákkal a levegőn keresztül hajtanak, hogy a hősokeket a veszélyektől őrizzék, és megjegyezzék azokat a dárda hegyével, hogy megismerni lehessen őket, hogyha Odinhoz Walhallába fognak menni. Az istenek ezen lakásának, mely oly tágas, hogy 540 kapujának mindegyikén 800 férfi keresztül mehet, csak egyetlen egy, fényes paizsból készült teteje van, a lakásnak falai dárdákból vannak készítve, és világos kardok szolgálnak fáklyákkul. Walhalla előtt van egy nagy rét, melyen az „Einheriárok,“ azaz a Walhallába fogadott hősoke előbbi lovagjátékaikat folytatják, minden reggel kimennek, és ott egymást kölcsönösen agyonütik. Az elestek azonban újra fölélednek, s Walhallába visszatérnek, itt őket a Walkyriák fogadják, kik nekik tünnepélyes lakománál a méhsérrel töltött billikomot nyújtják, mely billikom a Sährimmer, kandisznó, szalonájából készült, ezen disznó pedig mindennap leöletven, mindig újra föléled. A Walhalla legkedvesebb vendégei azon hősoke, kik sok országot elpusztítottak és megölt ellenségek tekintélyes kíséretében jelennek meg. Ily vendégek előtt Walhalla minden hőse fölkel és a Walkyrok ezen serleget nyújtják nekik, melyből különben csak Odin iszik. A hőst követni szokta a csatában nyert zsákmány, mely máglyára, vagy vele a sirba tétetett, mert nem jó volt Odinhoz szegényen menni. A vitéz harcosra, ki férfias tettei által elhíresedett, boldog sors várt, a gyáva pedig, ki az ellenségnek vétét nem látta soha, ha végre tett nélküli életét végezte, az örömtelen Helheimba, a legvégső északi tartományba küldetett, hol a rút Hel kopár országában uralkodott. Éhség volt azoknak tála, nyomorúság lakásuk, aszkór és inség volt ágyuk, árulás és bukás osztályrészük. Itt folytatták a gyávák nyomorult életüket, örök télenségre kárhoztatva, mindenkor remegvén, ha a fölvi-

lágából hozzájok valami hang hatott. Odin és Thor, ugyszintén a vakmerő Tyr voltak a tulajdonképeni harcú istenek és az Asen-törzshöz tartoztak; szelidebb vala náloknál a két Wan (istennő) Nyord és Freyr, kik tisztelőiket gazdagsággal és minden javakban bőséggel ajándékozták, kik csendes foglalkozásról, szép időjárásról, tengerekeni kedvező szelekről, vadászat- és halászatról, általában boldog életről gondoskodtak. A Wanokhoz tartozott még Freya is, a szerelem istennője, kihez a szerelmesek fordultak.

Közlő: *Nigrinyi József.*

— (*A vas és acél aranyozása.*) A vas- vagy acéldarab, melyet aranyozni óhajtunk, először kimosandó, leköszörülendő, és lecsiszolandó, ezután pedig bevonandó sellak-fénymázzal. — Ekkor azon helyeket, melyeket aranyozni kívánunk az acéldarabon, megtisztítjuk a rápatadt sellaktól és ezen, most már tiszta fényes helyeket azután higított kénsavval (acid. sulphuricum, Schwefelsäure,) etetjük; — megszáradván rézoldatba mártjuk, s s abban hagyjuk mindaddig, míg a vason vagy acélon vékony rézréteg képződik. — (A rézoldatot a rézgálicnak (kék-gálic, Kupfervitriol,) meleg vízben történő feloldása által állítjuk elő.) A rézrétegre a következő módon vesszük rá az aranyozást. 100 gran aranyhalvag, (Chlorgold) 13,000 gran meleg vízben oldatik föl, melyhez 370 gran szénsavas szikéleg (Kohlensaures Natron szikó) adatik. Ezen oldatba mártják a rézzel már bevont vas- vagy acéldarabot, s ebben az arany a rézre le fog rakódni. — Az aranyozást ezután lehet simítani és fényesíteni és rajta különféle díszes ábrákat, képeket alakíthatunk, mint látjuk ezt a kardlapokon és finomabb puskaműveken.

— (*Új vakolat, mely a nedves falakon is tartós és maradvandó.*) Ostermayer a pompéji vakolat vizsgálata és egyéb kísérletei folytán azt találta, hogy ha mészteji (Kalkmilch,) finomul porrá tört márvánnyal, vagy mészkövel, vagy a mi legjobb, krétával vegyítették oly módon, miszerint az légy, tézstanemű anyagot képezzen, s ez azonnal felhasználhatik: — az majdnem oly gyorsan szárad és keményedik, mint a hidraulikus vakolat, s azonfelül a víz behatásának is ellentáll. Figyelmet érdemel azon körülmény is, hogy ezen anyag igen jól idomulható; ennél fogva kisebb és nagyobb-szerű lenyomatokra bizvást sikerrel alkalmazható. — Vakolt padolatoknál (Stukkatur) nem lehet mindig ajánlani használatát, roppant nagy súlya miatt; ellenben boltozatoknál, (Gewölb) ezeknek nedvessége dacára is, mindig kitünő eredménnyel alkalmaztatott. — Ha pedig a fentirt

vegyülethez még bizonyos mennyiségű durván tört mészkövet teszünk, hogy összetartása, főleg nagyobb tömegben, észrevehetőleg nagyobbodjék; úgy az, főleg nagyobb új épületeknél, mint gyorsan száradó ragacs, méltán ajánlható. — Ezen vakolatnak készítése alig kerül többbe, mint a közönséges, silány vakolaté; minthogy az ajánlathoz sokkal kevesebb tiszta mész kívántatik, mint a közönségeshez, a melynek a mész fő alkatrészét teszi. (L. J.)

— (*Csehország üveg-ipara.*) Csehországban összesen 75 üveghuta létezik, melyek közül 13 simított, öblös, üreges és táblaüveget, 14 pusztán nyers vájt-, és 11 csupán táblaüveget, 12 tábla- és tükörüveget, 8 egyedül csak tükörüveget állít elő. Mindezen üvegeknek köszörülése részint magukban az üveghutákban, részint 6 más, kizárólag tükörüvegek köszörülésével, simításával foglalkozó intézetben eszközöltetik. — Az említett üveghuták mellett vannak, melyek csupán csak gyöngyöket, hyalithokat, csillárköveket, domboru és homoru óra-üvegeket készítenek. Az egész üveg- ipar oly nagymérvű, hogy az említett üveghuták által kiállított üvegtermények, s készleteknek évenkénti értéke 8 — 10 millió frtra rug. Egész Ausztriának tekintélyes nagyságu üveg-szükséglete nagyrészt cseh üveg-gyártmányok által fődöztetik, melyek közt nagy összeget képviselnek főleg a homoru üvegek. Csehország ezen kívül még a külföldre is szállít mintegy 25 ezer mázsa üveg gyártmányt; ezeknek nagyrésze azonban drága üveg, t. i. metszett, köszörült aranyozott, színezett.

— (*A németek Észak-Amerikáiban.*) Löher Ferenc statistikai munkája szerint a németek száma Észak-Amerikában körülbelül négy millióra rug. És pedig él az Egyesült-államokban összesen 3,909, 883. (Ezek közül: New-York államban 700,000; Pennsylvaniában 800,000; Marylandban 125,000; Virginiában 250,000; New-Yerseyben 105,000; Olioban 800,000; Indiában 300,000; Illinoisban 175,000; Louisianában 42,858; Tennesseeben 41,176; Kentuckyban 63,636; Missouriban; 80,000; Michiganban 75,000; Wisconsinban 100,000; Javában 50,000; Oregonban 1000; Texasban 30,000; stb.) Ezeket kivül Felső- és Alsó-Canadában 55,000; New-Shottlandban 15,000; New-Braunschweigben 5,000. Mindössze 3,984,883. Hitvallásukat tekintve az Egyessült-államban a németek közt található: katolikus 1,200,000; lutheranus 1,000,000; reformatus 500,000; memnonita 1,250,000 általános számban kifejezve. (L. J.)

Közelgő állapontját kesergő ének* eredeti formában is jó magyarsággal van írva.

* *(Az aradi ügyeknek)* két törvényt Discher aradi és Lipper ismert építések készíték. A bizottság Discher munkálatai előnyösebbnek ítélte, mert az építést csak egy emeletre tervezték s egységes szempontból is előszerűbbnek mutatkozik. — Az épület mintegy 800,000 árba kerülendő. Mezőgaz. miniszter tanácsos kijelentette az illető minisztérium azon szándékát, hogy a díszes épületet a bel. bel. építkezésekkel összerajta fölépíteni, miért is az erre vonatkozó ajánlatok beküldésére az Hl. önk. biz. közzétette a fog. intézkedését.

* *(A Górvina iródnéi egyet.)* Az ügynevelők egyesületét meg s het. folyóirat meg fogja kezdni. A nagy számmal ajánlott és ajánlott tekintélyes cégek közül mindjárt kezdésben több száz jegyzék fog kibeveteni, kik azóta folyóiratokból vidéken az előgynököket mind nagyobb számmal fogják eszervenni. Az előgynököket jobbra s lelkesnek, jegyzék, néptanító, postamesterok, biztosító ügynevelők közül fogják választani, tehát oly egyének lesznek, kik a néppel folyamatos érintkezésben állnak. A beérkezett művek már kiadták a bírálommal s vannak köztük olyandak, melyek úgy s nem, mint az irodalom részéről méltó tisztelettel fogják feltekinteni.

* *(Köz. postaposta Pósta.)* A belvárosban egy 700 □ ft. falban három emeletes, az állam vasútja közelében pedig 550 □ ölön egy 1 emeletes új postaház fog leköltöztetni. A belvárosi postaházban lesz elhelyezve: a posta és távirat, a postagazgatóság és távirat felügyelőség, továbbá a miniszteri posta- és távirat osztály, segédhivatalával együtt. A vasvári postahivatalnál s apodító leendő elhelyezve.

* *(A post. postagazgatóság körlet.)* 1869. évi első élevesnek forgalma a közpostánál volt: 654,576 db., 3,223,380 font súlyjal, s 160,473,082 ft. értékű.

* *(A népi Teremtés)* mintén nagyon meggyapodott két népi akadémia oktatni. Az új népi akadémia város nevet indítványoznak.

* *(Helsingfors.)* A dék nyelvnevelő Helsingforsba elköltöztetve s résztvevő a finn akadémia nagy körében.

* *(Aranyosgyörgy.)* Fog. köztöltés úni Bana egy másik Aranyos. Kriztan József és neje Magdolna. A férj 18 s az 72 éves és mindkettő is azonosan írván. Itén megalkotta hásszámokat huszonnégy gyermekkel, kik közül azonban két a tudós.

* *(Dél. Német. nyelvnevelő.)* Fog. köztöltés úni Bana egy másik Aranyos. Kriztan József és neje Magdolna. A férj 18 s az 72 éves és mindkettő is azonosan írván. Itén megalkotta hásszámokat huszonnégy gyermekkel, kik közül azonban két a tudós.

* *(A dr. Schweinfurth)* Afrika feljárás. Haynald úrnak két levele a "Zeitung" közt. Az az a dr. Schweinfurth,

ki a tudós főpap növénygyűjteménye számára növényeket szerez és küldöz.

* *(Róza Sándor)* szegedi szomorú történetben, s közeléb, midőn a hajdu vigasztalta, hogy szabadon bocsátják, mert ki fog derülni ártatlansága, Róza könnyekre fakadt s azt mondta: „nem vagyok méltó arra, hogy s nap-ran szűsön; bárcsak felakasztanának!” Róza 8. „titkos műveleteinek” melyeket a megbánás örve alatt követett el, egy jötték nyomába, hogy gyakran látták esztentint két tücsök lóval a Bánát felső hajtona sárgával visszatérni. Ezért szemmel kísérték. De látták, sőt rebbent történt a vidéken, s egy elfogott lemadár kivallotta, hogy s nála levő pisztoly Rózától kapta; egy örv pedig a felől tett jelentést, hogy Róza lában lövés által ojtott seb van. Ekkor Kellay Gedeon kir. biztos magához hívatta s felkérte, nyújtson segédkezést a vidéken garázdálkodók elfogatására, egyezersmind dústalmat igért; de Róza mentegette magát, hogy már öreg. Így aztán a gyana erősödött, s Rózát elfogták.

* *(Egy 12 éves gyűjtőgató.)* Lerch Terezia áll Pászorban viszaplát alatt. A szerencsétlen felment a padlásra, azt gyűjtővel meggyújtotta, s aztán a harangozóhoz aszadt, hogy verje félre a harangot.

* *(Villámtilos.)* Egy disznói (Erdély) paraszot gyermekaitól s szabadban árt utól a vihar. Az apa a hulló zápor elől egy fa alá menekült. Egyik gyermeke figyelmeztette, hogy az iskolarendeletnek szerint villámtilos kerülni kell a fak közelé. A gyermekek oda is hagyták menedéket, de a fa iskolabüszeségét kinevető apa s fa alatt maradt. Alig mult bold — fia perc s egyen is ajuította a fába csapó menykő.

* *(A bolygó szidő.)* Kuriosumképen közöljük, hogy az amerikai "Deseret News" mormon lap egyik mult évi számban, melyet egy német nyomdaruadónak San Franciscoból küldött be a "Magyar" szerkesztőségének, hivatalos tudósítás gyánat láni hogy Ahaverru, s bolygó szidő világvilágban Sibiriatól Amerikába érkezett, hal most, egyik helyről a másikra vándorol. O'Grady Mihály, ki harangozó fogadta, egy vers sláka szerkesztő-kötet közzétett meg. A sláka kötet, mely kivonatokat tartalmaz a babiloni Talmudból s egy bizonyítvánnyal, melyben az erőlteték, hogy a könyv bizonyos a valódi Ahaverru s 6 nem lennyel szidő — mint némelyek gyánítják.

* *(Az újvilág Amerikában.)* Az "Atlantic oceanic" újságban a "New York Herald" egy új amerikai folyóirat, mely a "Grand Review" levelein szabadon folyó. A "Review" az évi tanárának folyóiratát címmel küszölte meg. Az újságban bizonyos slákkal erőltet gubok egyes folyóiratok, mint a "Bombay" nyilat, az újvilág-selyméről, s slákkal szidő érdekes s regényes történetekkel, de Kézeg, vijon könyven le lehetne s motóálni a slákkal.

* (Szinház-égs.) Három hónapja csak, hogy a kölni városi színházat felgyújták és az egészen leégett. Most ismét a városon kívül, a Flóra, s az állatkert közelében eső másik cinos, ugynevezett „Actien-Theater“ lett szintén a tűz áldozata. Alig végződött 9-én este a „Lustigen Vagabunden“ című színjáték, két óra múlva már romok s hamu jelölék a színház helyét. A csapás annál nagyobb, s érzékenyebb, mert nem csak a most elhamvadt színház tagjai, hanem tagjai a multkor leégettnek is, kik azóta ide csatlakozának, lőnek kanyér nélkül. A tűz, mely nem csak magát Kölnit világosítá meg, hanem az egész kör-

nyéket, a sok faanyagban, melyből a színház állott, a késő sebélyben, de különösen a légszesz csövek fölolvadásában, midőn a borszasztó lángok 150 lábnyi magasságra is csapkodtak, nyert el nem fojtható táplálékot. Közellevők állítása szerint a láng 3 különböző helyütt tört ki egyidőben; ez még inkább helyt ad ama vélekedésnek, hogy a tűz szántsándékos mű, s ezt megerősíti az, midőn néhány egyén, még a tűz kezdetekor a pénzért megmentésére, annak közelében egy férfit vőnek észre, ki azon kérdésekre, mit keresne itt, a közellevő ablakon kiugorva elosont; mondják, hogy dacára ennek, fölismertették.

Kollarits József és fia „YPSILANTIHÓZ“ csimzett legelő

vászonruha gyári raktárban

váci utcában Pesten,

kaptható a legolcsóbb árakon s legnagyobb választékban
mindennemű kész fehérneműek férfiak, hölgyek
és gyermekek számára.

Férfi ingek, rumburgi, irlandi vagy hollandi vászonnál, darabja 2 ft 50, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4, 4 ft 50 kr, 5 ft, 5 ft 50 kr, 6 ft, 6 ft 50 kr, 7 ft, 8 ft, 10 ft, 12 ft.

Férfi csinos ingek, 1 ft 50 kr, 1 ft 80 kr, 2 ft, 2 ft 50 kr, 3 ft.

Férfi pamut madapolan ingek, 1 ft 50 kr, 1 ft 75 kr, 2 ft, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft.

Férfi-gatyák, magyar, félmagyar és francsis mintában, félvászonból 1 ft 10 kr, 1 ft 5 kr, 1 ft 55 kr, 1 ft 60 kr, valódi vászonnál 1 ft 75 kr, 2 ft, 2 ft 25 kr, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr.

Férfi gallérok, készletek, divatos nyakkendő, harisnyák és minden fajú vászon és hatást szembekendők és csornyók.

Hölgy vászon ingek, sima 2 ft 25 kr, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 5 ft, hímcsit 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr, 5—14 ftig, a legújabb francsis mintában 1 ft, 4 ft 50 kr, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ft.

Hölgy francsis derék tűző, 1 ft 50 kr, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50, 4 ft, 4 ft 50 kr.

Hölgy perkill-csornettek, 1 ft 85 kr, 2 ft 20 kr, 2 ft 25 kr, 2 ft 50 kr, 2 ft 10 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr, 5, 6, 12 ft.

Hölgy alsósoknyák, krinolinok lósószoknyák, hölgy alsónadrágok, perkill, csinos és piqeté barchetből, hálósoknyák, harisnyák és minden-fajú szembekendők, szintegy gyapjú szövött alsómellény s nadrágok és harisnyák, urak s hölgyek számára.

Pia vászon ingek, 2 évesnek 1 ft 10 kr, 3 ft, 4 évesnek 1 ft 90 kr, 2 ft 10 kr, 6 évesnek 2 ft 10 kr, 2 ft 40 kr, 8 évesnek 2 ft 20 kr, 2 ft 45 kr, 10 évesnek 2 ft 30 kr, 2 ft 65 kr, 12 évesnek 2 ft 40 kr, 2 ft 80 kr, 4, 50, 11 évesnek 3 ft 65 kr, 3 ft 15 kr, 4 ft, 16 évesnek 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr. Fiaom s inos és fehér madapolan ingek minden nagyságra és árban.

Leány ingek, sima s hímzettek, leány csornettek, nadrágok, alsósoknyák és harisnyák.

Továbbá ajánljuk legnagyobb vászon-raktárunkat rumburgi, hollandi és irlandi vászonnál, véget 27, 28, 30, 32, 35, 40, 50—120 ftig, creas vászonnál 12 ft, 12 ft 50 kr, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 25 ft.

Vászonn törülközők, kislégs 5 ft 50, 6 ft, 6 ft 50, 7, 8, 10, 12—20 ftig.

Szines ágyi csavaszonn, vége 9, 10, 11, 12, 13—16 ftig.

Asztalkendők, külsője 5 ft, 5 ft 10 kr, 6 ft 50 kr, 7 ft, 7 ft 50 kr, 8—12 ft.

Abroszok és asztali terítékek, 6, 8, 10, 12 és 24 személyre.

Nagy választékban függönyök, ágy- és asztal-terítők, kávés abroszok s esemegékendők.

Manyaszonnyú készletekkel kés-á fehérnemű és vászonárunkban a legnagyobb választékban szolgálhatunk.

Nagy árjegyzékünket kívánságra bérmentesen beküldjük. Rendelések még a levél érkezése napján legjobban eszkölhetnek, s a csomagolást nem számítjuk.

569 410

Az „Athaeneumban“ megjelent s kapható:

Jókai Mór: *A szerelem bolondjai.*

E regény talán legnagyobb sensációt költött a kedvelt regényíró minden eddig megjelent művei közt. Cselekvénye a legújabb mult politikai világban, az ugynevezett provisoriumban játszik. A nélkül, hogy személyeket festene, ismerősök előttünk mindezen alakok: a méltóságos úrtól — ki mindenféle kormány alatt méltóságos játszik, az élelmes bankáron s a divathölgyön át egész a cirkus bohócáig; ugyszintén a nadály-természetű államhivatalnokoktól a nemesszivi katonáig.— Társadalom-politikai korrajz e mű, mely e tekintetben mintegy folytatása a külföldön is oly nagy érdekeltséggel fogadott „Új földesun“-nak s előre is örülünk a kedvező fogadtatásnak, melyet e mű mind a szomszéd-nemzet, mind a távolabbi angol irodalomban magának a irodalmunknak szerez. 4 kötet 4 ft.

Bethlen Miklós gróf „Történeti emlékiratai.“ Franciából Toldy István. Két rész egy kötetben

Hunfalvy János M. T. Akad. t. „Egyetemes történelem.“ Harmadik, javított kiadás. Három kötetben 4 ft — kr.

(Egyenként, az első kötet vagyis O-kor 1 ft 50 kr; a második kötet vagyis Középkor 1 ft; a harmadik kötet vagyis Ujkor 1 ft 50 kr.)

Beck Károly. *Mater dolorosa.* Elbeszélés. Ford. Beck Hugo 1 ft.

Benczky Bajza Lenke. *Két siva harca.* Regény. Két kötetben 2 ft 50 kr.

Bérczi Károly. *Élet és ábránd.* Novellák. Két kötetben 2 ft.